

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona
Libreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	2 rals al mes.
Fora.	8 " trimestre.
Un número sol.	0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.	

FONDA SIMON

Cuyna á la verdadera catalana; bonas habitacions pera famílies y particulars; molta natedat y economía.

Espartería, 6 y Vidriería, 12
(BORN VELL). - BARCELONA

Aquesta casa fá 62 anys que dona diariament la sopa als pobres.

GEOGRAFIA DE CATALUNYA

PER

FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Consta de 203 planas en octau, conté varis grabats, entre ells dos mapas y sols val l' exemplar, enquadernat

===== **SIS RALS** =====

y al engrós á QUINZE PESSETAS la dotzena.

Las demandas poden ferse al autor, Rech, 31, 2.^{on}, Barcelona, que serán enviadas mediant la remissió del import en sellos de franqueig ó lletres de fácil cobro.

ORADORS...

Com si no 'n tingués prous, y massa, de garlayres, la malmenada Espanya, ara nos comunica la premsa que á Málaga, entre la joventut ambiciosa de fer carrera baix la base de la xerrameca, s' hi ha iniciat la *salvadora* idea de constituhir una societat ab lo títul d' *Escola d' oradors*.

Per medi de la oratoria aquestos salvadors de la patria nascuts en lo pais clàssich de la xerrameca y de la lleugeresa, podrán escalar, quan ja sían mestres en l' art de la paraula, los mes alts llochs del govern y desde allí menejar lo timó d' aquest Estat que tip de discursos y buyt de butxaca se revolca en son llit de mort entre las angoixas d' una llarga agonía.

A aquesta joventut tan saberuda los hi recomaném la conferencia pública que doná Mister Spring, advocat de gran fama de Nova-Yorck, posant de relleu las graves consecuencias y 'ls sens nombre de mals que ocasionan en totas las societats modernas los oradors y 'ls advocats.

En un dels punts abarcats per lo sabi conferenciant hi trobém los següents retalls, que semblan fets aposta pera Espanya y sobre tot pera 'ls desinteressats aprenents d' oradors de Málaga.

Diu aixís Mister Spring:

«La mes gran calamitat que pot caure sobre una nació, es un parlament ó un Govern compost exclusivament d' oradors, ó en lo quin aquestos se troban en majoría. Ningú que tinga la mania de fer de la paraula una forsa, un medi únich de convencer als homes, pot ésser un gran polítich. L' art de la eloqüencia te gran semblansa ab las demás arts, y aquestas ja se sap que son las precursoras, pero no las companyonas de las ciencias, ni sos auxiliars. Lo temps que 's pert en fútils discursos es incalculable, y passant per la boca d' oradors famosos, las questions mes claras s' enredan y apareixen prenyadas de complicacions de difícil resolució. No busqueu cap gran ministre entre 'ls oradors, y, sobre tot, no hi cerqueu cap polítich de primera fila. Dit está que tots ells saben ó han sabut expressar ab claretat las ideas que ab precissió concebían, puig de no esser aixís no hagueran pogut ells mateixos cristalisarlas dins son cervell;

peró cap s' entretingué jamay en donar á sa paraula aqueix encant que resulta de la armonía del período, de la propietat del gesto, de l' adaptació del tó, del empleo de las imatges propies y adecuadas á la situació; brillants, afalagadoras per las ideas que provocan, per los recorts que despertan, per la emoció qu' engendran.

Pahis ahont los oradors hi son en gran nombre, pot creurers que es un pahis mal governat. Pahis ahont se discuteixen fins á la impertinencia reformas que al primer cop de vista poden dirse bonas, no tindrà jamay lleys que valguin la pena d' esser copiadas. Estudieu sinó la historia desde sos comensos fins á nos tres dias y ella vos dirá ab major elocuencia que ma veu lo que acabo d' exposarvos. Per l' acció se governa als pobles; per la paraula se 'ls adorm ó se 'ls embruteix en alt grau.»

Que li sobra la rahó á Mister Spring no cal duptarne. L' Espanya n' es una bona mostra.

SECCIÓ POLITICA

Ja 's recordarán nostres abonats de lo succehit al lliensar á l' aygua 'l nou creuher *Princesa de Asturias*.

Donchs encare estèm de la mateixa manera y lo que es pitjor, en expectativa d' embolicarse un xich mes, si 'Deu no hi mira.

Los periódichs *patrioteros*, *noticieros* y *guerreros* ja comensan á dir que 's dupta de que 's pugui realisar la *botadura* 'l dia 8 d' aquest mes com se deya en un principi.

Y entretant, lo barco encallat sense entrar á l' aygua, la gent entretinguda per l' arsenal y 'ls diners lliensats á un pou que may s' acaba.

Los barcos podran encallarse però 'ls diners no 's paran may.

Un cop lliensats, sigui al mar ó en terra plana no falta pas qui 'ls fassi correr.

*
* *

Lo *Princesa de Asturias* ha sigut construit en un arsenal del Estat, pagat pel pahis, com es de suposar.

Los enginyers que l' han dirigit cobran en sou del Estat, pagats pel pahis, com es de rigor.

Los que dirigiren la botadura, que no arrivá á verificarse, cobran també del Estat, pagats pel pahis, com ja es de creurer.

Donchs ab tot y aixó, l' Estat ó 'ls que 'l dirigeixen, tan tranquilets devant d' aquest inútil despilfarro, ni 's preocupan de l' esmena, ni castigan als culpables de tanta deixadesa.

Es alló de la responsabilitat de la politica espanyola; que desde los ministerials á las de la mes mínima importancia, totas recauen sobre 'l pobre pahis que 's va tornant mes masell com mes temps passa.

¿Y ben mirat de qui deu ser la culpa?

¿Dels operaris que 'l contruhiren? ¿De l' arsenal d' ahont va sortir ó havia de sortir?

¿Dels enginyers que 'l dirigian? ¿O del ministre que permet tanta desgracia.

Ja deya 'l *Diario de Barcelona* que posats á treure 'l tant de culpa, deuria processarse desde 'l ministre de Marina al últim enginyer de la Carraca.

Per mes que del *dirho al hecho...* ja ho sahen lo que diuhen 'ls castellans.

Ni 's demanaran responsabilitats, ni 's processará al ministre y directors del desgraciat *Princesa de Asturias*.

Tots seguirán cobrant tranquilament la nómina respectiva y si se n' han de fer de nous pera substituir 'ls que s' esguerran, que dimoni será que no hi hagi manera de encabir al pressuposit un crèdit suficient, arrancat de las escuradas butxacas dels contribuyents espanyols.

Los pobles tenen los guberns que per sas eulpas se mereixen y nosaltres ja está vist que no 'ns mereixém mes que aquesta colla de... senyors que están tranquilament completant nostra ruina.

Segons hem llegit en 'l *Diario del Comercio* dos regidors del Ajuntament de Caldas indignats de las tropelias comesas per alguns de sos companys de consistori, han denunciat uns quants fets dels que mes *honran*, conseguint que 's formés expedient pera passar lo tant de culpa á qui correspongui.

Y heus aquí que quant tot marxava vent en popa, esperansant la gent honrada que 'ls prevaricadors trobarian son degut càstich, per art de bruxeria, l' expedient s' ha mitj perdut, suspenentse, fomentse; en fi que 'ls regidors *decents* ja no tremolan.

El *Diario del Comercio*, suposa qu' atesa l' amistat y relacions politicas del cacich barceloní y 'ls concejals *aixerits* de la vila de Caldas, no te res d' extrany lo que 'ns explica, pero excita 'l bon zel del governador pera que no 's deixa imposar en un assumpto que tan afecta al bon nom y á la honradés de una corporació y á la moralitat administrativa.

Nosaltres no creyém que don Manel Planas y Casals haigi influït per res en l' expedient de que 'l colega dona compte.

Y no ho creyém, sencillament, perque concixém á algunas prsonas honradas que 'l saludan y 's visitan y no sabem pas qu' haigin romput tot tracte.

Y consti que 'ls creyém honrats de sobras y temerosos de Deu, pera no alternar ab gent que cometés lo que s' imputa al Sr. Planas y Casals.

Per lo demés no s' amohini 'l *Diario del Comercio*.

Mentres los ajuntaments se elegeixen com se fa avuy, per comités politichs, mentres la rectitut, l' ordre, las eleccions, nomenclaments de funcionarios, etc., etc., vaigi á càrrech d' un cacich, senyor feudal de nostra època, mentres los governadors siguin enviats á regentar provincias que desconeixen y haigin d' obehir casi sempre la voluntat del cacich máxim, tot ha d' anar malament, sens ordre ni concert, cap al comens de la anarquia.

La insurrecció de Filipinas va resultant d' una importancia verdaderament extraordinaria. Al principi, 'l paternal govern de 'n Cánovas (del renta mans á fora d' hora) nos volia fer creurer que 's tractava de quatre salvatges d' aquellas islas, pero las últimas noticias rebudas venen á demostrar que en lo de Filipinas com en lo de Cuba los guberns espanyols no saben lo que s' hi émpatollan.

A la impruvisió d'ahir, hi juntan l' desconeixement d'avuy y la indecisió de demà. Son ben be 'ls representants de la política castellanista.

Tenim ja á las dos Colonias mes importants, per no dir úniques, aixecadas de debó contra d'Espanya, valentse dels abusos, exaccions y dispotismes suferts, com á motiu de lluyta, en tant que 'ls governants demanan homes y diners, espahordits, esmaperduts, no sabent com eixir de circumstancias tan terribles, com no han sapigut que ab sa administració han adelantat los aconteixements qu' avuy 'ns aclaparan.

¡Quins remordiments de conciencia pera 'ls que fossin de debó governants d'un pahís sério!

¡Quina angunia, quina por, si pensessin que l' pahís 'ls pot demauar compte de sos actes!

Afortunadament pera nostres polítichs, ni han de tenir remordiments porque no tenen conciencia de sos actes, ni han de tenir por porque l' pahís es ja insensible.

Festa religiosa

Lo diumenge passat á la tarde, tingué lloch en la parroquial iglesia de Sant Feliu lo solemne acte religiós motivat per la inauguració del altar ahont s' hi venera la imatge de Ntra. Sra. la Verge de Montserrat, Patrona de Catalunya.

Ab tal motiu la dita iglesia s' omplí de gom á gom de devots, joyosos de contemplar l' hermosíssim conjunt que ofereix á la vista dit altar, quals obras de restauració y puliment se deuen á la munificencia de personas de caritatius y arrelats sentiments religiosos.

Doná principi dita festa ab lo rosari cantat al peu de la imatge de Ntra. Sra. per la escolania, dirigida á la perfecció per l' intelligent mestre compositor senyor Plans, á lo que segui un erudit sermó pronunciat en nostre hermosa llengua catalana per l' eloqüent orador sagrat reverent P. Isanda, Escolapi.

Dit sermó, basat en los prodigis realisats per la devoció á la Patrona de Catalunya en las lluytas contra l' exércit invasor á Saragossa, Girona y especialment al Bruch, ahont fou passejada la imatge per los llochs de mes perill, inspirá al sabi y castis orador passatjes eloqüents y brillants que tocaren l' cor de molts devots que l' escoltavan, fentlos derramar llágrimas de sublim agraïment á n' als favors rebuts de la Verge en los moments de compromís y en lo mes fort de la lluyta.

Feu ressaltar també l' erudit orador P. Isanda, los triomfs contra 'ls moros alcansats per intercessió de Ntra. Sra. de Montserrat y la predicció que té sempre per Catalunya, com ho prova suficientment lo fet prodigiós d' haver pogut realisar en l' espay de tan curt temps la restauració y adorno del artístich altar ahont se venera sa imatge, de lo que 'n deduhí l' eminent escolapi la preferencia ab que sempre ha mirat la Santíssima Verge als bons fills de nostra ciutat.

La decadencia en la fé religiosa cada dia mes manifesta es causa pri-

mera y principal—segons dit orador sagrat—de tot aquest cúmul de desdítas y guerras y miserias que 'ns aniquilan, puig quan no hi ha fé religiosa no pot haverhi tampoch respecte mútuo, ni moral, ni amor al próxim. La societat no pot sino caminar depressa dret al abim, sempre que pretengui fer sa via de progrés moral y material sens anar acompanyada de la fé religiosa, que resulta esser la desitjada taula de salvació en lo mar revolt de las passions dels homes en los temps actuals, plens de ingraticuts, de trahicions y de miserias.

Acabá son magnífich sermó lo P. Isanda fent constar que tots los bons catalans deuen respectar y venerar á sa Patrona la Verge de Montserrat, qual predilecció per aquesta noble terra 'ns obliga á sostenir ab orgull son gloriós y tradicional pabelló en las conquistas del saber, de la política y de las armas, y á no cambiar los títols honrosos de tot bon catalá per qualsevol títol estrany per molt que enlluherni á la vista, ja que de caurer en aytal baixesa pecariam de ingrats envers nostra Reyna y protectora, y ni ella mateixa nos coneixeria mes que com á borts y ronegats.

Aplaudim ab motiu de tan patriótic sermó al P. Isanda y confiém que en lo sucesiu, á menys que tingui ordre en contra, lo qual no es de presumir, procuri pronunciar sos sermons en nostra llengua catalana; aixís no s' hauria de lamentar tan amargament del decahiment moral del nostre poble.

*
* *

Acabá tan brillant festa religiosa ab la salve montserratina que cantá lo reverent senyor Arxiprest acompanyat per tots los noys de la Escolania.

E. D.

PROGRAMA DE LA ROMERÍA A MONTSERRAT

que 'ls días 10, 11 y 12 d' Octubre celebrará l' Apostolat de la Oració de Catalunya.

DIA 10.—A las sis de la tarde l' Excm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, acompanyat dels demés Prelats assistents, farà la presentació de la Romeria á la Verge; seguint á eixa cerimònia lo reso del Sant Rosari y Salve dels Monjos.

A un quart de nou comensará la Vetlla nocturna al Santíssim, espasantse solemnement S. D. M., cantantse lo Trisagi, y predicant lo Dr. Feliu Sardá y Salvany, Pbre.

Durant la nit anirán meditantse los passos de la Passió del Senyor, alternant ab algú cant sagrat ó tocada de música religiosa.

DIA 11.—A las quatre de la matinada reserva del Santíssim.

A dos quarts de sis sortirá lo Rosari de la Aurora á cantar los Misteris de Goig, ab explicació encarregada á fervorosos y distingits sacerdots.

A dos quarts de vuyt comensará la Missa de Comunió general que celebrarà l' Ilm. Pare Abat Visitador de Montserrat.

A las nou benedicció del penó que estrenará aquell dia l' Orfeó Catalá.

A dos quarts de deu, Ofici, que celebrarà de pontifical l' Excm. Sr. Arquebisbe de Tarragona, cantant en ell l' Orfeó Catalá compost de cent veus, la gran Missa del Mestre Vitoria, «O quam gloriosum est regnum», predicant lo Rvnt. P. Matas y estrenantse, al acabar, los Goigs á la Mare de Deu, del Mestre Brudieu, del sigle XVI.

A las tres de la tarde sortirà en professó la Romeria vers lo camí de la Cova de la Verge pera la benedicció del Misteri que s' descobrirá en aquell moment. Lo Sr. Bisbe de Vich, fundador del Apostolat en nostra terra, está encarregat del sermó de dedicació y l' Orfeó Catalá de la execució del himne que s' entonarà al descubrirse 'l Misteri.

De retorn al Santuari se cantarà la Lletania y en lo Temple se resaran los Misteris de Gloria, acabantse ab lo Virolay cantat pel poble.

A las vuyt vetllada en lo Claustre de la iglesia convenientment embaalat: en lo Orfeó está encarregat de la part artistica y portarán la paraula principalment lo canonge Collell y 'l P. Juli Alarcón, director general del Apostolat de la Oració á Espanya, acabantse ab la repetició del himne.

DIA 12.—A las set, funció de despedida, celebrantse un ofici cantat per la Capella del Monastir, predicant lo Reverent Jaume Cararach, vicari general de Tortosa, y cantantse un Te Deum final.

Las horas de trens hábils pera 'ls romeus que sortirán de Barcelona vers Montserrat y ab combinació ab la cremallera son:

Lo de las 5'45 matí, hora de Madrid.

» » 7'40 »

» » 1'35 tarde.

» » 4'55 »

Lo dissapte 'l tren de las 7'30 del vespre tindrà combinació ab lo cremallera, pero no admetrá més de 450 passatgers.

Lo diumenge al matí sortirà un tren exprés de solas terceras á las 4 (hora de Madrid) de la matinada, prenent romeus á Sabadell y Tarrasa, si ho avisan anticipadament: de manera, que en las llistas de inscripció de romeus deuben consignar lo tren que volen pendre.

AVISOS

Un quart abans de comensar quiscún dels actes del Programa ho anunciará als romeus una cobla de grallas, donant lo vol per la plasa y Hospedatge.

Las tandas de la Vetila nocturna las ha presas la religiosa ciutat de

Vich, per lo que, los rómeus que vulguen pendre hora podran agregar-se á la respectiva tanta.

Al sortir del Ofici hi haurá ensaig públich del himne de la benedicció, á fi de que á la tarde tothom puga cantar-lo, servintse de la lletra que 's repartirá en aquell moment.

La Professó pel camí de la Santa Cova s' ordenará per parellas; al arribar lo cap devant del Misteri, la professó deurá deturarse pera procedirse á la benedicció, entonant l' Orfeó l' himne al acte de descobrirse la Creu. (Si no fos possible la predicació en aquell moment, l' Excm. Sr. Bisbe de Vich, faria 'l sermó de dedicació al retornar á la iglesia.) Acabada eixa cerimonia, la professó seguirá fins á la Santa Cova, á fi de que tothom puga contemplar lo Misteri, y un cop allí, la professó empendrá 'l retorn, fent de cap los qui estarán al peu de la Creu y tancantla los qui estarán en la Cova.

Pera la Vetllada literaria, se suplica á tots los que hagen de quedar-se á Montserrat aque l' nit, deixen lloch en la fonda als qui han de partir després de la Vetllada, per lo que seria bo esperar á sopar després de aquella, qual hora no passarà de dos quarts de deu.

L I T E R A T U R A

Las coronas de semprevivas

Á MON AMICH EN CÉSSAR SERRA

Feya dos mesos que la Laya, la fideuhera d' abaix, s' havia casat en terceras nupcias ab en Ton, lo pelayre de la volta. Ja eran coneguts de temps, de molt temps.

Deu mesos avans, al enviudarse la Laya del segon marit, fideuher d' ofici y amo de la que era avuy sa botiga, tan ella com en Ton, viudo y sense fills alashoras, ja s' ho maliciavan que s' apariarian.

En Ton no era encara de vellut; ella, de bon regent y prou aixerida, apesar de sos fills—morts alguns en la mamella—y de sa matrimonial reincidencia; y com si la una estava calentona l' altre tenia 'l ronyó cubert, ja en vida del fideuher, es á dir, ja sens cura 'l fideuher, que mori étich, se lliensavan indirectas.

Tal com s' ho veyan venir los hi succehi, y la lluna de mel (entre 'ls dos n' havían eclipsadas cinch) los hiprobava «que ni á la gloria».

La Layeta era una d' aquellas donas menudas, rodanxonas, bellugadissas, genials, que tot ho omplan, que tot ho entenen, que tot ho endevinan; plenas de preocupacions si sobradas de vivir (per més que una

cosa, en apariència al menos, no s'avinga ab l'altra) y amiga d'exterioritats, fresserías y sutilesas, quina especial condició aclara ja per si sola aquell enredo.

Deguda á son taranná, donchs, y sugerida per la propera diada—'ns esqueyám á fins d'Octubre—fou la ocurrencia, inspirada per la matalassera del devant, de portar al cementiri vell duas coronas de semprevivas més superbas que las de la matalassera, pera colocarlas ab tota solemnitat en lo ninxo de sa nissaga...

Per no topar ab en Ton, quiba susceptibilitat graduava per la delicadesa de son afecte,—se li conduhia 'l mateix que un nuvi. . que 'l primer dels tres nuvis—n'hi demaná 'l consentiment, protestant alhora y ab persuasiva elecuencia de que no 'l superposaria gens ni may en l'escalafó de son carinyo.

Pels morts no oblidava als vius; mes, pobrets!... quedan tan sols els morts, se veu tan abandonat un ninxo *aquell* dia si cap dels propis s'hi acostà!... Com ho havia fet pel primer ho feya pel segon; com ho feya pel segon ho faria...

No digué tant; més en Ton ho comprengué aixís, ho interpretá aixís, que tal ho pensava ella, y regoneixent per endavant aquella demostració de galanteria póstuma, en la que tanta intervenció hi prenia 'l cor com la vanitat, si es que hi quedava un gra d'afecte, hi arronsá ceremoniosament la espatlla.

Lo mal, als ulls d'en Ton, si mal hi havia, ja estava fet sols al anunciar la cosa. No per degradarlo com á marit, que d'aixó no'n tenia dubte, ans al contrari, per lo mecánich del afecte, per la passivitat de la acció, per aquell indiferentisme agre, calculat, matrícula del bon sentir, que la impulsava á conduhirse de tal lley mes que per propi instint pel compliment d'una rutina. Philosoph á son ayre, no obstant, considerá que las explicacions enferfegarian més la cosa, «que 'l farciment pujaria més que 'l gall» y, tibant las rendas al escándol, deixá fer á la Laya.

Cap al mitj dia de Totsants comparegué la Laya engabanyada ab la *fasscs-sia*, com ho anomenava en Ton.

Das coronas, grossa la una y l'altra més reduhida, embolicadas ab paper fi, sedant, com si fossen tortells; un paquetet ab los flochs negres, ample l'un y de moaré, més estret l'altre y de fay, despariats de classe per haverlos comprat com á escrapulons en una liquidació; y un paperet contenint las consegüents lletras, que ella mateixa aplicaria á las cintas á truco d'estalviar-se 'l gasto.

En Ton, que llucava 'ls objectes á mida que ella 'ls descobria, adonantse de la coquinesa d'aquesta, per llur caràcter de venturers, hi apuntá recatadament la rialla.

—Veurás, noy,—feu la Laya, interpretant la malicia de son mutisme. Soch aixís. Tot lo que una s'ho puga fer... La cuestió es eixir del pas... Per cert que, com ab aixó de las lletras una no hi entén prou... ¡sino 't

sap greu, ey!... fora del cas que m' hi ajudessés. Veus,—reprengué, extenent una de las pilas—aquestas han de dir: *A mis queridos hijos* N' iri ha un de cada marit; més, com tots eran fills meus!... Oy?... Aquestas altres diuhen: *Recuerdo eterno*. Jo volia posarhi: *A mis queridos esposos*, pero á n' al florista li ha semblat... m' ha semblat que li repugnava... entens?... y li he deixat á la seva má ¿Qué te 'n sembla?...

En Ton arrufá 'l nas, arronsá de nou las espatllas, s' apropá á la taula ahont s' hi estenia 'l luctuós trofeu, y escampant un dels pilots de lletras ab ayre d' ordenarlo, contestá:

—¿Qué vols que me 'n sembli?... Be, dona, be. Més, cóm jo me 'n rich d' aquestas cosas!.. En vida tot lo que vulgas!.. Tot lo que pugas!... Ara, un cop mort... un cop haja fet l' ànech... mira!... una pedra al coll y...

—Reyna Santíssima!... No 'm pensava que t' ho prenguesses aixís... Aném... Que fora de ser un desanimat... Jo 'm miro 'l mon d' altre modo... Es cert que 'ls morts son ben morts... que se 'n van y no tornan... pero, qué vols que t' hi diga!... no m' ho puch acabar... se m' atravessa... 'm repugna de creure!... ¿Vols dir que 'n clucant los ulls...?

—¡Bona nit viola!...

Canbiá 'l tó de la veu, suavisantla un xich, y afegí, desentenensen:

—Be, be; farém la castanyada, resarém las tres parts de rosari... ¿ja te 'n rius?... ¿qué 't fan po' 'ls pare nostres?... Bueno, home, bueno!... Te 'n vas al dítxós Cassino, y quan tornis, si es que tornas á temps, nos entretindrém ab las coronas, eh?...

—Curriental!...—respongué 'n Ton, com si afranquintlo del rosari li treguessin un pes de sobre.

Y 'l programa 's cumplí tal y com l' havia concebut la Laya. Se passá 'l rosari après de la castanyada (que es quan girá cúa en Ton) ab sa tira-llorga de pare-nostres, un per cada difunt de la familia; s' ensenyaren los flochs, las coronas y las lletras als vehins de més á la vora, pera que ho bescantessen á la matalassa a, manifestant sa válua la Laya, ab ploricosos ulls y adolorida veu, tot apurant un panellet pera glopejarhi una copa del de pesseta; y... á la tornada de 'n Ton, que no 's feu esperar gayre aquell vespre, se 'n pujaren al pis, á la sala del devant, entorn de quina taula de centre 's disposaren pera l' *arreglo*.

Un quinqué blanch, de porcellana, ab sa pantalla verdosa, ensarrellada de vidres prismatichs, inundava ab sa llum l' arrodonida taula, envermellint los rostres de la parella y deixant l' enrajolat y 'l moblatje á la penombra. Dalt del sostre, seguint la direcció del tubo, s' hi destacava un disch argentat, que 'l fum del petroli feya bellugadis á tandas.

JOAN PONS Y MASSAVEU.

(Continuará)

NOTAS REGIONALISTAS

En un de nostres últims números donavam compte d' un congrés provensalista que devia tenir lloch á Avinyó pera acordar las conclusions mes efectivas pera reivindicar l' us de la llengua d' oc en la escola, en la tribuna y en la cátedra. Dit congrés s' ha efectuat ja en mitj del major entusiasme per part dels nostres antichs germans del mitj dia.

Végis lo relat que 'n fá un dels periódichs de mes circulació de Fransa:

«A las vuyt del matí s' obrí 'l dimars á Avinyó, en lo local de la Bolsa, 'l Congrés pera las *reivindicacions de la llengua d' oc* en la escola, en la tribuna y en la trona.

Al principi de la sessió 's llegiren gran número de cartas d' adhessió. Se passá totseguit á formar la mesa, havent sigut elegits: president, M. Saint Raymond; assessors, MM. A. Tavan y Guillem Vévan, publicistas, y secretaris, MM. Juli Vévan y Joseph d' Arbaud.

Després d' un bellíssim discurs del president, lo qual exposá d' un modo precis l' objecte del Congrés, M. Guillém Vévan, llegí un erudit discurs sobre l' «origen del llenguatge.» Lo Germá Saviniá, quins generosos esforços comensan á rebre sa recompensa, doná á coneixer al Congrés un treball molt original y molt literari sobre la «Historia de la llengua d' oc en las escuelas d' instrucció primaria.» S' escoltaren ab encísament sas paraulas tan suaument persuassivas y s' aprobaren després per aclamació 'ls dos següents desitjos. Primer. Introducció en las escuelas d' instrucció primaria de las obras clássicas pera la ensenyansa del francés, valguentse pera aixó dels estudis comparatius per medi de la llengua d' oc. Y según. Inscripció de la llengua d' oc en las llistas de las llenguas vivas pera 'ls exámens del certificat de reválida.

Parlá després un dels provenzals més simpátichs, M. Arnavielle, á qui Mistral anomena *lou san dou Felibrige* (tan desinteressat afany desplega per la causa). M. Arnavielle emeté 'l desitj de que tots los felibres adoptin en be d' una acció práctica y rápida, mantenint lo dret dels varis dialectes, la unitat ortogràfica establerta per lo *Trésor du Felibrige*, de Mistral. S' apoyá en la autoritat del eminent filólech M. Chabaneau.

Després de mitjdía 's posá á la ordre del dia la cuestió de la *Tribuna*. Monsieur Gabriel Perier convidá ab moltíssim motiu als oradors populars á servirse de la llengua del pahis en lo qual parlan.

Totseguit se llegí una comunicació una mica radical de M. Guilbert des Saguino, en la qual se demana: primer, la institució d' una cátedra de dret provenzal á Aix; segon, que únicament als funcionarios de la

lengua d' oc se confihin tots los graus de la judicatura en terra meridional.

En una comunicació anònima llegida després s' acaba per emetre 'l desitj de que 'l govern envihi al país d' oc magistrats de nostra llengua. Aquesta petició y la precedent están basadas en lo fet de que 'l *Dret provençal*, que ha quedat en us en part, s' ha escrit en provençal, y que es absolutament necessari, per altra part, que 'l jutje pugui comprendre als testimonis y al acusat que no saben parlar francès.

Un felibre del Delfinat, M. Almorie, doná pormenors molt interessants sobre 'l teatro popular que ell ha montat en son país, y quina companyia 's troba reclutada entre pagesos y conreuhadors. Sa companyia va molt be; no representa més que obras moralisadoras, pero de las quals se parla per tot arreu, que 's demanan de poble en poble, de subprefectura en subprefectura y que fins van á fer la delicia de las grans ciutats.

Pera acabar, s' abordá la cuestió del predicar. Las comunicacions y 'ls oradors foren abundants y selectes. En una carta del senyor abad Lacroix, rector de Saint-Laurent, se fa una ressenya de la predicació provençal á Marsella y s' exposa lo floreixent que estava en temps de Monsenyor de Mazenod, y la nova y magnífica volada que ha tornat á pendre gracias al elevat y marvellós talent del Pare Xavier de Fourvière.

Lo Congrès fou ampliament provençal y no merament felibre. «S' ha volgut fer dels individus del Congrès d' Avinyó, diu nostre company Joan Fournel, soldats irregulars y fins homes indisciplinats del partit felibre, ab lo pretext de que Mistral no es l' organisador de la reunió. Com sia que en l' últim *Santo Estello*, se censurés respectuosament, en interès de la causa, al Mestre de Maillane, per haverse confinat en un retiro molt anticipat, no assistint, com en los primers temps, á las moltas reunions de felibres organissadas en varias parts del territori d' Oc,—¿Allavors no 's tindrán ja més reunions de felibres quan jo hagi mort? respongué Mistral. Cal que vos acostumáu á prescindir de mí y á habitar al poble á pensar que Mistral no es l' únich felibre.»

*
* *

La indomable regió navarra que tantas ensenyansas de virilitat te donadas, no olvida la pérdua de sos furs y com Catalunya 's revela contra 'ls usurpadors de sas venerandas llibertats. «La Región» de Tudela fent memoria del aniversari de la unió de Navarra ab Castella, publica un valent article del quin nos complavem en traduhirne los següents bocins:

«Fan tres cents vuytanta tres anys que Pere de Mur, Alcalde, y Garcia Peres de Vierlas, Jurat, abdos Procuradors y missatgers d' aquesta ciutat de Tudela, donaren en Pamplona llur consentiment á la Unió de Navarra ab Castella.

«Tres cents vuytanta tres anys fan que 'l valent capitá tudelench Dionís de Eza després de llealíssima y allargada resistència en lo Castell de nostra població, baixá de sas murallas, cedint més á la forsa de las circunstancias que á la del enemich, y enduhentsen eixa clau de la Ciutadella que no volgué entregar al capdill castellá y que com á senyal de noble independència é inquebrantable llealtat á la dinastia proscripta penjá en l' arch de la seva Capella, á santa Maria.

«Tres cents vuytanta tres anys fan que 'l duch de Alba baratá en los campanars de nostres iglesias ab el penó morat de Castilla y 'l groch y vermell d' Aragó, las purpurinas banderas de nostra patria Navarra.

«Y tres cents vuytanta tres anys han, finalment, que 'l rey d' Aragó y rey consort de Castella, Ferrán, jurá respectar y millorar els nostres Furs; jurá en nom d'ell y de tots los seus descendents acatar nostres franquesis, usos privilegis, y costums.

«Recórdinse 'ls nostres compatriotes d' aquests fets. Medítintlos com cal. Y preguntinse:

«¿Qué han fet los goberns del torn pacífich pera cumplir lo solemne jurament de En Ferrán?

«¿Qué han fet los ministeris de En Antoni Cánovas del Castillo y d' En Práxedas Mateu Sagasta pera que Navarra crega en la sinceritat del pacte d' Unió ab Aragó y Castella?»

NOVAS

—La secció de Ball del Centre Industrial ha disposat celebrar avuy un ball de vetlla en los salóns de la mateixa societat.

Lo programa será executat per la reputada orquesta *Fatzendas*.

—Avuy nit debutará en lo teatre dels Camps de Recreo una companyia de sarsuela série de la que forma part lo tenor senyor Garcin, barítono senyor Delgado y 'l baix senyor Segura.. L' obra escullida pera 'l debut es la popular sarsuela en 3 actes *La Conquista de Madrid*.

—Dintre uns 15 dias tindrem lo gust de saludará nostre bon amich don Francisco de P. Juanico qui ab motiu de son viatge de lanillas pera la próxima temporada, farà entre nosaltres una curta estada.

—Lo ministre de Foment ha traslladat al de la Guerra una R. O. referent á la construcció del primer tramit de las carreteras de Sabadell á Granollers y de Cubellas á Santa Creu de Calafell, que 's trovan trassadas dintre de la zona militar.

—Segons tenim entés en la Associació de Catòlics s' ha posat en estudi pera estrenarlo á la mellor brevetat, un drama catalá en 3 actes y en vers, titulat *Noble venjança* original del sóci d' aquell centre don Esteve Serra y Ustrell.

—En lo teatro de Euterpe tindrà lloch avuy nit una extraordinaria funció de sarsuela catalana, estrenantse la en dos actes, del Sr. Ferrer y Codina y Mtre. Fando, titulada: *Un debut*, y apetició se repetirà la extraordinariament aplaudida sarsueleta en un acte, denominada: *Lo Somni de Ignocencia*.

Ditas obretas serán dirigidas per son autor lo Mtre. Fando y prenenthi part los Srs. Colomer, Escribá, Vergés, Periu, Montagut, Tubau, Salas, Beltri y las Sras. Obregon y Castillo y un numerós coro general.

La part instrumental está confiada á la orquesta *Muixins*.

—Lo senyor president del *Ateneo Sabadellès* ha tingut la atenció, que aghrim moltíssim, de convidarnos á la solemne obertura de Curs de 1896 á 97, qual acte tindrà lloch aquesta nit, á las 8 y mitja, baix un programa molt nutrit y ben confeccionat.

Prometém assistir al mateix, corresponent aixís á tan expontánea y galant invitació.

—Lo dia 13 d' aquest mes se celebrá en la vall de Zubieta la tradicional festa commemorativa de las juntas municipals reunidas en la casa d' Aizpurua l' any 1813.

A las deu se celebrá una solemne Missa en la parroquia de Sant Jaume, ab sermó en bascongat, oferint l, alcalde y regidors de San Sebastián, segons antiga costum foral, los ciris que tingueren encesos durant la consagració y comunió del sacerdot.

En la història casa d' Aizpurua, un sacerdot resá unas absoltas, pronunciant després l' alcalde un discurs alusiu al acte, en llengua bascongada. Acte seguit la musica entoná 'l *Guernicaco arbola*, servintse als convidats nn lleuger *amaiketako*.

Després se celebrá l' apart oficial, y á la tarde va haverhi deliciosas escursions á la isla de Urbitarte y pobles vehins, jugantse además partits de pilota y ballantse *zortzikos*.

—L' Estat centralista sempre está atent pera enderrocar las joyas artisticas de las regions.

Are's volia vendre la històrica casa del Consulat de Palma de Mallorca, haventse anunciat la subasta pera 'l día 17 del vinent Octubre.

Per sort las gestions del Ajuntament, han obtingut la conservació de tant artistica joya.

—Lo celebrat pintor en Santiago Russinyol está prop á publicar un segon tomet per l' istil del «Anant pel mon» que 's titulará «Oracions.» Esperem poguerlo llegir aviat.

—Ab gran concurrencia y baix la presidencia del senyor don Frederich Renyé y Viladot, se verificá á la tarde del tarrer diumenge la anunciada Junta general de la Associació Catalanista de Lleyda, prenentse per unanimitat, entre altres varis, los següents acorts:

Celebrar próximament una vetllada literaria-musical.

Comensar en lo vinent mes de Novembre una série de conferencias, á càrrech de varis senyors sócis.

Publicar desde primer de Janer del any vinent una Revista mensual, orgue de la Associació.

Y verificar durant aquest mes una excursió científica á Balaguer y Camarasa, al objecte de visitar las preciositats artísticas é históricas de la primera població y las famosas covas de la segona.

—L' últim número del bulletó *Paz y Tregua*, orgue oficial del cos de Somatents Aarmats de Catalunya, inserta en la felicitació que dirigeixeu los Somatents al inspector general del cos, Excm. Sr. Capitá general, pel resultat obtingu pel descobriment dels autors del vandálích atentat del carrer dels Cambis Nous. Inserta també una circular del comandant general de Somatents, don Rupert Fuentes sobre las llicencias de cassa que sollicitin los individuos del Somatent y 'ls noms, districtes, partits y carrechs dels cabos y subcabos aprobats darrerament en proposta per l' Excm. Sr. Capitá general. En la Secció de serveys hi ressenya 'ls més importants que ha portat á cap lo cos de Somatents durant lo mes últim y en la de noticias publica 'ls noms d' alguns individus dels Somatents que han sigut expulsats del cos per haver infringit la llei de cassa y á un altre per haver amenassar ab la escopeta á un vehí.

—Ab lo títul de «Lastimoso cuadro» publica l' *Heraldo* lo següent:

«Tot lo referent á nostra escuadra es interessant sempre, molt més interessant ara.

Compulsant datos, reunint noticias propias y verificant las dels altres; trassa *El dia* lo següent dolorós cuadro de nostra marina:

Creuher Emperador Carlos V.—Havía d' esser entregat lo dia primer d' Agost de 1894. Se llicensá á l' aygua lo dia 11 de Mars de 1895. Te 'ls fondos sense netejar, y pera acabar lo barco demana prima la casa Vea-Muguia.

Llanxas de 40 toneladas.—N' hi ha algunas á Cuba. Pera res serveixen. Las sevas planxas son molt primas.

Torpeder Marques de Molins.—Se contractá pera un caminar máxim de 17 millas. No ha passat de 5. Constantment se li fan reparacions. Fou admés sense las condiciones necessarias. Entre 'ls marinos se diu que aqueix barct es de ferro vell.

Torpeder Galicia.—Végis torpeder *Marqués de Molins*.

Torpeder Filipinas.—Son tantas las reparacions que s' han de fer en aquest barco, que haurá de resultar nou si s' acaban algun dia. Han comensat ja.

Conde de Venadito.—Fa quatre mesos que l, arreglian á la Habana. No se sab quan estará llest pera presentar servey.

Infanta Isabel.—Végis *Conde de Venadito*.

Alfonso XII.—D' aquest barco diu *El Siglo Futuro* que no sur una sola vegada á la mar que no tingui averías.

Cardenal Cisneros.—Fa set anys que 'l construheixen. No te encara montadas las maquinas.

Lepanto.—Sense fer.

Catalunya.—Végis *Lepanto*.

Pelayo.—Se li ha de canviar la artilleria. A Tolon han d' ésser ara reemplassadas sas calderas.

Alfonso XIII.—Sembla que nostres marinos no s' atreveixen á fer las provas eficals d' aquest barco respecte del cual ha dit un periódich que es una canastra, puig fa aygua per tot arreu.

—Lo periódich *The Times* publica una correspondencia de la Habana, pintant ab colors molt negres la situació actual de la isla y del exércit y dihent que Catalunya pot donar per completament perdut lo mercat de Cuba.

—Nostre bon amich, lo reputat metje don Joseph Mir, ha suferit la inmensa desgracia de yeurer morir á sa bondadosa mare. D. E. P.

Rebi nostre amich y coloborador y demés apreciable familia la expressió del nostre condol per tan sensible pèrdua.

—Diu *Le Telegramme* de Toulouse qu' en la ciutat francesa Béziers, ahont calcula que hi han establerts 10.000 espanyols, s' hi han refugiat mes de 1000 prófugos desertors de las últimas llevas.

—De «*La Renaixensa*.»

Ja Sabém quants son los patrioters *per dret propi* que tenim á Espanya.

Es un número que esgarrija. 100,000. Dividits segons una estadística que preném d' una periódich local en 97,257 empleats de la Administració pública 'ls restants fins á 100,000 entre periodistas (de certa classe) y alguna gent aventurera y perillosa.

Resulta també que hi ha 6.104,470 espanyols que no saben llegir ni escriure ó sia més de la tercera part dels habitants d' Espanya.

Del total de dits habitants que pot calcularse en divuyt milions, n' hi ha 8.726,519 que no tenen ofici ni benefici y d' aquesta massa podém comptarne uns quants mils patrioters per arribar á la xifra rodona dels 100,000 que hem comptat avans.

De tot lo qual resulta que espanya va á la cúa de las nacions europeas pel baix nivell intelectual del conjunt de sos habitants, y aixís s' explica que en aquesta desgraciada terra cobrin fama y *quinsets* los que saben explotar la ignorancia y la patrioteria.

Y per aixó aném tan bé.